ԱՐՄԷՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Այժմ տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգիլուած չէ, ամբողջ 14ոդ չրջանի (98օգոստ.—99 մայիս) բաժնորդագինն է 20 Ֆր. կանխիկ կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամէն մէկ ամսականը 2½ Ֆր. հաշուելով և 1899 մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով։

Նամակ և ծրարպէտք է ղրկել հեռևեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France).

ԱՅԴ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 2

1898 ՕԳՈՍՏՈՍ 6

1898 ՅՈՒԼԻՍ 25 (Հ. Տ.)

ԳԱՆՈՒՄ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, հաժառօտելով և կամ ժառամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Չարժառօր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները։

Գանուցումները կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։ Գանուցման 1 միջակ դիրը 1 սանդիմ արժէ։ Գլխագիրը 2 սանդիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction : Rue Fortia, 7.

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ "ԱՐՄԷՆԻԱ,,Ի ԱՅԴ ՇՐՋԱՆԻՆ (1898 ՕԳՈՍՏՈՍ—99 ՄԱՅԻՍ)

Արմէնիայի բաժնորդագրութեան պայմանները նոյնը կը մնան։ Թէ՛ օգոստոսէն, թէ՛ սեպտեմբերէն և թէ՛ հոկտեմբերէն սկսելով բաժնորդ եղողները հաւատարագրէս կը պարտին վճարել 20 ֆրանք բաժնորդագինն մինչև 14րդ չրջանի վերջը (1899 մայիսի վերջ)։ Իսկ անոնք որ ամբողջ 14րդ չրջանին (1898 օգոստ. — 99 մայիս) համար չեն բաժնորդագրուիր, կարող են ամսական 2½ ֆր.ի հաշուով բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզեն, 1899ի մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով։

*ԱՐՄԷՆԻԱՅԻ ՕԺԱՆԴԱԿՆԵՐՆ Ի-*րենց համար առած մէկ օրինակ Արմէնիայէն զատ՝ որի բաժնորդագինը 20 ֆր. է, ուրիշների համար քանի օրինակ Արմէնիա որ ուզեն, իրենց լրագրի ծրարին մէջ գրուած կը ղրկուի առանց ուրիչ հասցէ փոխ դրելու և անոնց բաժնորդագինը ամսական մէկ ֆրանք միայն հաշուելով։ Յանկացողներին կը ղրկուի Արմէնիայի Օժանդակութեան կանոնագիրը։

Որովհետև մենք մեր թերթեր մեր բաժնորդների թուին համեմատութեամբ կը տպենք և ո՛չ շատ աւելի, օգոստոսի սկզբին Արմէնիա ունեցող ուղղները պէտք է փութան բաժնորդ գրուելու, կամ նոր ղրկելով բաժնորդագինը։

Անոնք որ 14րդ չրջանի ամբողջ բաժնորդագին 20 ֆրանքը կը հասցունեն մեզ, ամենէն ուշը, գոնե առաջիկայ օգոստոս ամսի մինչև վերջը, ձրիապէս կը ստանան նաև 1 հատ մեր ծախու հանած *ԽՆԱՑՈՂԱԿԱՆ ԳԱՆԶԱՆՆԻԿԷՆ*։ Օգոստոսն անցնելէ յետոյ, ա՛լ կը գադրի այդ պայման։ Անոնք որ կուզեն որ արձանագրուելով (recommandé—registered) ղրկուիզանձանակը, պէտք է որ 20 ֆրին հետ մէկտեղ 25 սանթիմ ալ ղրկեն արձանագրութեան ծախքը։

Յարակայս չունինք որ մեր գաղափարակիցներ կը փութան այժմէն իրենց չանքեր կրկնապատկել Արմէնիան տարածելու համար որ աւելի ընդարձակ այժեքով կարենանք չարունակել 14րդ տարեշրջանը։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թողէ՛ք որ խաբուի ժողովուրդը։ — Հաբատահարութիւնները նոր ձեւով կը շարունակուին Հայաստանի մէջ։ — Նամակ Թիւրքիաէն (Տիգրանակերտ). — Նամակ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներէն (Ասղեր). — Տեղական. — Բառգիրք գաղղ. եւ հայ-գործնական գիտութեանց. — Սպանա-ամերիկեան պատերազմը։ — Արտասահմանի լուրեր։ — Ծանուցումներ. — Բանասիրական (Էջմիածին)։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴԵՐ

Կը խնդրենք որ այն բաժնորդները որոնց պէտք չէր չարունակել ղրկել Արմէնիան և սխալմամբ ղրկուած է այս տարի, բարեհաճին անմիջապէս մի քարտով իմացունել մեզ որ դադրեցունենք ղրկելը և Արմէնիայի Չրդ, 3րդ ու չորրդ թիւերը փոստը բեռած առնեն ընդունելը մերժելով վերադարձունել տալ փոստին. ապա թէ ոչ՝ բաժնորդ կը ճանչցուին և 14րդ չրջանի բաժնորդագինը կը պահանջուի իրենցմէ։

Իսկ անոնք որոնց պէտք էր ղրկուիլ և սխալմամբ չէ ղրկուած, փութան անմիջապէս իմաց տալ մեզ որ կարենանք իրենց ղրկել սոյն չրջանի սկզբնական թիւերը որովհետև մենք շատ աւելի չենք տպեր և ուշացողները կը զրկուին այդ թիւեր առնելէ։

* * *

ԹՈՂԼԻ՛Ք ՈՐ ԽԱԲՈՒԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Բռնաւորները, տգէտ եկեղեցականները, խաչագողները որոնք իրենց չահ կը փնտռեն ժողովրդի տգիտութեան մէջ, առանք չեն յանդգնիր դոնէ հրապարակաւ ըսելու թէ չենք ուզեր որ ժողովրդին աչքը բացուի, ինչո՞ւ պէտք է սթափի և ճշմարտութիւնը տեսնէ։

Բայց ահա վառնահի մէջ հայերէն տառերով հրատարակուող մի թերթի խմբագրութիւնը որ իր հրատարակած հայհոյութիւններով ու զրպարտութիւններով ծանօթ է, տգէտ եկեղեցականներէն, բռնաւորներէն ու խաչագողներէն աւելի յանդգնութիւն մը ցոյց տալով, բացարձակօրէն հրատարակած է իր ցանկութիւն թէ պէտք է խաբել Հայ ժողովուրդը։

Կը չնորհաւորենք զինք որ, իր կեղծարարութեան արհեստին հակառակ, դոնէ այս բանի մէջ կեղծիք չէ գրած և բացարձակ յայտներ է իր մտքէն ու սրտէն անցածը։

Հայհոյիչ թերթի խմբագրութիւնը Հաճի Արթին Ճանկիւլեանի (այսինքն վանցի Հաճի Սմպօի) նկատմամբ «Մարտ»ի տրած մի քանի յայտնութիւններէն մղդեղուելով, «Մարտ»ի դէմ ուղղած իր մի քանի տողերի մէջ յանդգնած է պռնալ թէ «ինչո՞ւ հրմայաբար ընել կաշխատիք հասարակութիւնը։» (1)

(1) Տեսնել հայհոյիչ թերթի 42րդ թուի նախայօդուածը։

Գիտէինք որ «Դրօշակ»ի պատուած աստուն եղող այդ հայհոյիչ թերթի պաշտօնն է պատրանքի մէջ պահել, հմայել ժողովուրդը, բայց չէինք յուսար որ հայ ժողովրդի տգէտ մէկ մասի կատարեալ ոչխարամտութենէն քաջալերուելով այդ աստիճան յառաջ կերթայ և հրապարակաւ կրնէ կըսե թէ պէտք է թողուլ որ խաբուած մեծնայ հայ ժողովուրդը քանի որ ինք խաբուիլ կը սիրէ, թէ «ինչո՞ւ կաշխատիք հմայաթափ ընել հայ ժողովուրդը։»

Այս մարդերը կուզեն որ հայ ազգը ափիոն կլլողների նման երեակայական երջանկութիւն մը վայելէ և անոնց պէս կը բարկանան ու կը պօռան թէ ինչո՞ւ կարթնցնէք մեզ, թողէ՛ք որ մեր երազների մէջ արբայութիւն և ամեն երջանկութիւն վայելենք, փոխանակ խելքերնիս գլուխնիս աշխատեցնելու։

Եթէ իր հայհոյութիւններով ու զրպարտութիւններով մեզ ծանօթ թերթի փափաքն այն է որ հաւատրացնութիւնը կեղծիքների, պատրանքի մէջ ապրի, որ հմայուած (1), չզգայ

(1) «Հմայել» բառին նշանակութիւնը չհասկցողները կը հրաւիրենք գոնէ «Առձեռն բառարան»ը նայիլ ուր կը գտնեն հետեւեալները. Հմայել. բան գիտցող եղացունել զինքը խաբէութեամբ. Տ. Պիլ կիմլիք էթմէք. Գալ աչմաք, ուզուր կէօսթէրմէք. Հմայութիւն. Սուտ գուշակութիւն, կախարդութիւն. Տ. Պիլգիճ. լիք. Գալ, բէմմ.

վրայ սրի մասին կը գրեմ, անհրաժեշտ է համառօտապէս ներկայացընել Հայաստանի պատմութիւնը, որպէս զրիստոնեական երկիր մը. և որովհետև յատուկ ձանամով հատաբած եմ հետևեալ տեղեկութիւնները կախմպիւտէն կամ ամերիկացի Պապէն, իր եպիսկոպոսներէն և փոխանորդներէն սիւնհոդէն, գիտեմ որ մանրամասնութիւնները ճշմարիտ են այնպէս ինչպէս ընդունուած է եկեղեցիէն և ազգէն։

Ցամի Տետռն 36, Հայոց ժողովուրդը հեթանոս էր, բայց այդ տարուայ մէջ հռոմ Քրիստոսի աշակերտը Թադէոս, որ Յիսուսէ հրամանին հնազանդելով քրիստոնէական աւետարանը տարածելու համար յատաջացած եկած էր մինչև այնտարին մասերը։ Թադէոս առաքեալ չատեր հատատքի բերաւ այս հանդարտ և ճարտարախոհ ժողովրդին մէջ. բայց հալածանքը այնքան սաստիկ էր այս նոր հատատքի դէմ որ գալատի կը մնար մինչև Քրիստոսի 300 թուականը։ Այս թուականին քրիստոնեաների հալա-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏԵՐԱՍԵՐ

Տիգրանակերտ, 18/30 յունիսի 98

1. Պարտք ին ցույց տան

Ահրիմեան պետական վերին Հայոց 98 Ուսումնական տարուայ 30րդ գարնանային ամսուայ ընթացքում Հետևեալ պատկերները պիտի ներկայացուին.

Հայ ժողովուրդ, ես քեզ եմ ասում, ես, որ ամբողջ կեանքս քո ազատութեան համար եմ պայքարել

բաններն և ինչ որ գտան կողոպտեցին բերին քաղաք. սկսեցին չուկաները ծախել։

Մուսուլի մէջ ալ Տիգրանակերտցի ցորենատեարց ցորենի ամբարները կողոպտած են Մուսուլցիք վրէժ լուծելով։

Արաբները հեռագրեցին զայս Մուսուլի կուսակալին, որ Պոլիս իմացուց։ Այսօր Տիարպէքիրի և Մուսուլի վալիներն գժտուած են այս առթիւ։ Բայրդ օրը օսմկանութիւնը ժողվեց ծախուած տիկերը հալն և մէկ քանի թուրք ու քրիստոնեայ բանաւարկեց։

Զը մոռնամ յիշել որ Ասորի, Քաղդէացի, Յոյն և Հայ քանի մը անէքսհմ քրիստոնեայք, ոմանք առ երկիւղ և ոմանք ի հեճուկս, չունէրուն հետ չոռայ կերան, բայց ցաւալին այն է որ չմաբսեցին. զի անիրաւ կառավարութիւնը թողով իրենները, քրիստոնէից վրայ ծանրանալ ուզեց։ Բարեբաղդաբար Մուսուլ ցորեն չը ղրկուելու կայսերական իրաւէն վրայ հառնելով չուտ կոճկուեցաւ խնդիրը և մաս մը Արաբները հեռացան տեղէն։

Գալով հացի գնոյն, օխան 16 վաթայ կը ծախուի, զի Հոլէկ մը ցորեն 13–14 ղրուշի կը գնեն հացագործները։

Մայիս 10էն 17 տեղացող անձրևներն մեծ օրհնութիւններ եղան մեզ համար։ Փա՛ռք Աստուծոյ։

***

4. Տիգրանակերտի Հայոց վարժարանները

Տեղւոյս հոյ վարժարաններն գաւառային ազգասիրական Միացեալ վարժարանաց խնամակալութեան իրաւասութեան տակ գնելու բանակցութիւնը կը չարունակուի։

Կը չարունակուի նաև այս մասին տեղւոյս ազգային մէջ կամաւոր հանգանակութիւն մը, որոյ գումարը 100 ոսկւոյ մօտ է։

Կրանիր և գաղթական բարեկեցիկ ազգայինք ևս մասնակցեցին այդ լուսաժառալ ուղղը գործոյն. ինչպես նաև տեղւոյս նորահաստատ որբանոցին որոյ մէջ նախ 25, այսօր 35 որբեր կը հոգայուին և կուսանին մասնաւոր վարժարանի մը մէջ, որբանոցէն դուրս, եկեղեցւոյ բակը։

(Շարունակելի)

ՆԱՄԱԿ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ

Ուսդըր, 21 յուլիս 98

Էջմիածնէն, Ամենայն Հայոց Վեհ. Կաթողիկոսէն, հետևեալ հեռագիրն ևկած էր.

«Նիւ Եորքի և Ուսդըրի Հայերը չատ անգամ եպիսկոպոս մը խնդրած են Ամերիկայի համար. որոշած ենք Սարաճեանը ձեռնադրել, բայց պէտք է ունենանք գէթ վերոյիշեալ երկու քաղաքներու պաշտօնական որոշումը թէ Սարաճեան ընդունելի է։ Ձանազրութեան ծախքը ղրկեցէք և հեռագրով իմացուցէք։»

ՄԿՐՏԻՉԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՀԱՑՈՑ

Թէ Վեհ. կաթողիկոսի այս հեռագրին ի՞նչ պատասխանուեցաւ, պաշտօնապէս, յայտնի չէ գեռ քանի որ Ուսդըրի 500 հայերէն 51 անձ միայն ներկայ էր Ընդհանուր ժողովին ուր երկու հակառակ քուէով ընդունուեցաւ Գեր. Սարաճեանի գալը։ Իսկ Նիւ Եորքի և իր արուարձանաց մէջ գտնուող 1000 հայերէն ալ գրեթէ 50ի չափ ներկայ գտնուեր են անտեղի Ընդհանուր ժողովին ուր մէկ հակառակ քուէով մերժուեր է Սարաճեանի գալը։ Այդ ժողովին, մեզ անծանօթ պատճառներով, բայակայ է եղեր Նիւ Եորքի նոյն իսկ Հոգաբարձութեան առենապետը ցիսր Թաւչանճան օրին եկած էր վեհ. կաթողիկոսի հեռագիրը։ Ըստ օրինի, այդ երկու «ընդհանուր» կոչուած ժողովներն ալ իրօք ընդհանուր լինելու հանգամանքէն զուրկ են. հետևապես ատոնց տուած որոշմանք ալ իրենց նշանակութիւն կը կորանցունեն։ Վեհ. կաթողիկոսն ըստ օրինի պատասխան մը առանալ ուզած է անշուշտ. ուրմեն անհրաժեշտ կը գտնոյ իրական և ոչ թէ անուանական ընդհանուր ժողովոյ մը գումարումը։

Ձենք գիտեր թէ ինչ նկատումներով մեր Արժ. Մաշտոց և վաղնակ վարդապետներն ալ կը հակառակին Սարաճեանի եպիսկոպոս ձեռնադրուելով Ամերիկա վերադառնալուն ու խնդիրը իրականանալուն չատ ծանր կը ներկայացնեն ժողովրդին «խըն դիրը չատ ծանր է. դուք վարդապետ մը չէք կրնար պահել, ինչպես եպիսկոպոս պիտի պահէք» կըսեր Մաշտոց վարդապետ յունիս 27ի կիրակօրեայ ընդհ. ժողովին մէջ, մէկիմէկ թուելով առաքինութիւնն և գեղեցկութիւնները։

***

Այսեղի ազգային հիմնական վիճակն ևս չատ անմխիթարական է։ Ըլմամի մէջ 3 անգամ Ս. Փրկիչ եկեղեցին Հոգաբարձութիւն ընտրուելէն վերջ, գարձեալ Եկեղեցին անխնամ մնացած է։ Երբ վերջին Կրպ ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ յուլիս 10ի կիրակի օր, ամեն օք կը կարծէր թէ ա՛լ հանդարտութիւն մը տիրեց. բայց յանկարծ, յուլիս 16ի չարաթ օր, «Ս. Փրկիչ եկեղեցին պիտի գոցուի» վերնագրով ազգ մը երևան եկաւ, Մաշտոց վարդապետի առարկրութեամբ։ Այդ ազգի մէկ օրինակը ներփակ կը գտնէք։ Հետևեալ օր, կիրակի, գումարուած ընդհանուր ժողովին մէջ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ և առայժմ Մաշտոց վարդապետ ամսական 30 մալէրով կը մնայ մինչև նոր հովուի մը գալուառը։ Իսկ եկեղեցիներս իր պատարկ դանձանակէն գատ ունի 3,000 (երիք հազար) ոսկի պարտք։

Ահա վիճակներս։ Ու պաշտօնական մարմիններ գրեթէ բոլորն ալ լուծեալ վիճակ մ'ունին հիմա. մնացեալին կացութիւն մը կը տեսնէ. առաջնորդական պաշտօնով եպիսկոպոսի մը հոս ներկայութիւնն անհրաժեշտ կը գտնեմ։ Նոյ, ես այդպիսի պաշտօնի մը համար ամենևն չարմարն է Սարաճեան վարդապետը (1), որոյ օրով յաջողեցաւ այստեղ Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ կառուցումը և որ օժտուած է 5 տարուան փորձառութեամբ Ամերիկաբնակ հայոց հանգամանաց, տեղային դրութեան և լեզուին տեղեկութեամբ։

Մենք երբէք փափաք չունինք Ազգին մի այսպիսի ճգնաժամին մէջ եկեղեցականաց խնդիրներով զբաղելու. սակայն երբ հարկը ինքնին կը ներկայանայ, լուռ մնալ և անտարբեր հանդիսատես լինելն ալ վտանգաւոր կը համարինք։ Եկեղեցականները կարող են մեծ դեր կատարել մեր մէջ։ Հայ գաղթականութեանց պատմութիւնը վկայ է ըսածիս։ Եկեղեցական մը, Նիկոլ Թորոսովիչ մը պատճառով, Հայ ազգը իւր 40,000 զաւակներէն զրկուեցաւ և այսօր Հայութեան հոն իսկ չէ մնացած Բոլոնիայի մէջ։

ԳԱՒՆԻԿ

Ց. Գ. Ահաւասիկ նամակիս մէջ յիշուած ազգի պատճէնը.

Ս. ՓՐԿԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՊԻՏԻ ԳՈՑՈՒԻ

Ուսդըրի Հայերէն ով որ կուզէ որ Ս. Փրկիչ եկեղեցին չը գոցուի, վազը կիրակի (յուլիս 17) առաւօտուն թող Ս. եկեղեցի գայ։

Նոր ընտիր Հոգաբարձութեան անդամներէն մեծ մասը հրաժարագիրը ղրկած են. միւսներն ալ ինքզինքնին անկարող նկատելով՝ վճռած են։

Ես միայնակ, իբրև Հայ եկեղեցական՝ պարտաւոր էի դիմադրելէ, եթէ դրամ ունենայի ապրելու համար։

Արդ, վազը նկէք ամենքդ ալ և ձեր քնելիքը որոշեցէք։

Եթէ վաղն ալ չբաբեհաճիք մեծ թուով գալ և կամ եկողները քիչ լինելով՝ որոշ եզրակացութեան մը չը յանդիցան, մեր ատեն պիտի հասկնանք մեզ Ուսդըրի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անդամները, որ 500է աւելի մեծ մը կը կազմեն, չեն ուզեր Ս. Փրկիչ եկեղեցին բաց պահել. և ես կըստիպուիմ երկուշաբթի գոցել Ս. եկեղեցին և մեկնիլ։

«Աբիան ձեր է դուխ ձեր». հետևանքին պատասխանատուն դուք էք. ես իմ պարտքս կատարեցի՝ որքան կըրցայ։

Նիկ և պատճէնք։

Վշտակիր ազօթարար
ՄԱՇՏՈՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՏԵՂԱԿԱՆ

Ամերիկա պանդխտելով գտան աշխատանքների մէջ մի քիչ դրամ չահելու գոհերէ մին ալ, Խարբերդի Հիւսէյնիկ գիւղացի Թադէոս Տ. Աբրահամեան, իր հայրենիք վերադառնալու միջոցին հաղիւ Մարսէյլ հասած, Ամերիկայի մէջ վատակած և երկար ժամանակէ ի վեր դինք ժայռոտ լծոքախտի ճանկերէն չկրցաւ ազատուիլ և մի քանի չարաթ Քօնսէփսիոնի հիւանդանոցն անցուցնելէ յետոյ, յա-

(1) Ինչպես հրատարակուած էր Արմաւիրի նախորդ թիւով. Վեհ. Կաթողիկոսն արդէն եպիսկոպոս ձեռնադրած է Գեր. Սարաճեանը։

ԽՄԲ.

լիս ամսին մէջ իր վերջին չունչ ասանդած է օտար հողի վրայ։ Այս ո՛չ առաջինն է և հաւանօրէն ո՛չ ալ վերջինը թօքախտէ բռնուած ամերիկաբնակ այն հայերի որոնց հայրենիք վերադարձի միջոցին վերջին հանգստավայրը կը դառնայ Մարսէյլ։ Տխուր հետևանք՝ հեռաւոր պանդխտութեան մէջ ծանր աշխատանքի և հակառողջական կեանքի։

Հանգուցեալը 100 անդլիական ոսկիի մի չէք և մի ժամացոյց թողուցեր է որ փոխանակ իրեն ղրկուի հայրենիք իր կարօտաձաղ մօր։

Հ. ՍԻՄԷՈՆ ԵՐԵՄԵԱՆ

ԲԱՌԳԻՐՔ

ԳՕՂԴ. ԵՒ ՀԱՑ.

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ

Սոյն բառգիրքը կը լսոի աշխարհիկ լեզուով և գործնական օճով Բժշկութեան, վիրաբուժութեան, Առողջապահութեան, Ձարտարարուեստից, Բնաբանութեան, Քիմիայի, Դեղերու, Բնական պատմութեանց, Աստղաբաշխութեան, Երկրագործութեան և այլ գիտութեանց վրայ։

Ըստ կարելւոյն ամենայն խնամք տարուած է բառերու ճշդութեան։ Ընդարձակ բացատրութիւններ կուտայ իւրաքանչիւր նիւթի վրայ, ի բաց առեալ ամենէն անդործածական նիւթերն. իսկ կարեւոր նիւթոց վրայ էջերով օգտակար տեղեկութիւնք անպակաս են։

Այս աշխատութիւնը որպէսզի յինքեան կատարեալ ըլլայ, հեղինակը իրեն առաջնորդ բռնած է շատ մը հանրապետական եւրոպական բառարանները, որք են.

«Dictionnaire usuel des Sciences Médicales par MM. A. Dechambre, Mathias Duval, L. Lereboullet (որք են անդամք գաղղիական բժշկութեան ակադեմիոյն)troisième édition. Paris, Masson et Cie, Editeurs. 1897»:

«Dictionnaire de Botanique (լայնատարած մեծկակ քառահատոր) par M. H. Baillon (օգնութեամբ ամէն երիտասարդ և աւելի քամ լուսաբաններու). Paris, Librairie Hachette»:

«Dictionnaire universel des Sciences, des Lettres et des Arts par M. N. Bouillet (օգնութեամբ 36 հմտագոյն բանասիրաց). Paris, Librairie Hachette. 1896»:

«Dictionnaire général des Sciences théoriques et appliquées par Privat-Deschanel et Ad. Focillon (բազմաթիւ հմուտ օգնականներով). Paris, Ch. Delagrave»:

«E Bouant. Dic. des Sciences Usuelles. Paris, Armand Colin et Cie Editeurs. 1894. Նոյն հեղինակին Dic. des Connaissances Pratiques, նոյն հրատարակիչ. 1895»:

«Enciclopedia Popolare compilata da Palmiro Premoli (գնդարձակ և մեծկակ, քառահատոր). Milano, Editrice Sonzogno. 1896 1897-1898»:

«Diz. Tecnico d'Arti Mestieri Industrie. Roma, Editrice E. Perino 1898»:

Գիտական բառերու մասին առաջնակարգ թիկունք եղած է այս գործիս վ. Հ. Բալմունց Հաւերագիտակ ընդ-

դարձակ ընտիր բառադիրքն. իսկ բուսոյ մասին վ. Հ. Ալիշանի Հայրուսակն։

Աւելորդ չէ համարուած դիմելու նաև ժանտաճիւղերու վրայ խօսող գիրքերու օգնութեան։

Հեղինակն խնամքով այս ամեն եւրոպական ընտիր գործերէն քաղելով ամենէն գործնական և օգտակար գիտութիւնները՝ զանոնք խմբագրած է մի հատորի մէջ՝ զարդարելով ամեն ճիւղի վերաբերեալ գեղեցիկ պատկերներով։

Սոյն գործը պիտի լրանայ 50 ութաժաղ թերթերու մէջ. իւրաքանչիւր թերթի երկայնութիւնն է 24 հարիւրորդամէթր, լայնք 16 հրդմ. գրերն մանր և դիւրընթեռնլի։

Իւրաքանչիւր թերթի բաժանորդագինն է 20 սանթիմ, ամբողջ գիրքը 10 ֆրանք (=4 րուբլի=2 դոլար) պոր կանխիկ պէտք է յղէ փոխադրողն առ Տեսչութիւն Տպագրատանս ապահովագրեալ նամակաւ եթէ կուզէ ընդունիլ թերթերը։

Թերթերն կը ղրկուին հինգ հինգ իւրաքանչիւր անգամ։ Ռուսաստանի և Տաճկաստանի համար յայտնի է թէ լաւագոյն է յանձնարարականաւ (recommandé) ղրկել. առ այս փոխադրողն պէտք է 25 սանթիմ աւելի հաշուէ, որով բաժանորդագինն վրայ աւելցընէ ֆր. 2.50=(12.50 ֆր. = 5 րբլ. =4½ դոլար). վասնզի կրօտեան պատասխանատու չէ Տեսչութիւնս։

Տպագրութիւնը աւարտելէ վերջ, բառադրոյս գինն պիտի բարձրանայ 15 ֆրանքի, բայց ի նպաստաւորի ծախուց։

Imprimerie Arménienne
S. Lazare
(Italie) VENISE

ՅԳՆԱՆ-ԱՓԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Վաշինկթընի ֆրանսական դեսպան Տ. Ժիւլ Քամպոն չորեքշաբթի օր նախագահ Մ՛ակ Քինլիին ներկայացուց սպանիական կառավարութեան պատասխանը խաղաղութեան համար Միացեալ Նահանգներէն առաջարկուած պայմաններին։

Ատոր վրայ Տ. Մ՛ակ Քինլիին և դեսպանին միջև եղած խօսակցութիւնը մէկ ժամէն աւելի տեւեց։ Թէ ինչեր խօսուած են, պաշտօնական ազբիւրէ հաղորդուած տեղեկութիւն չէ կայ, թէև լրագիրները այլ և այլ ենթադրութիւններ հրատարակած են։ Կըսուի թէ սպանիական կառավարութիւնը բայսարութիւններ խնդրած է առաջարկուած պայմաններուն մի քանի կէտերուն վրայ։

Հաւանական կը համարուի որ Տ. Քամպոն սպանիական կառավարութեան կողմէն վերջնական պատասխանի հետագիր մը կը ներկայացնէ այսօր նախագահական պալատը օրով անմիջապէս դիւանագործ կը հրատարակուի։

Առ այժմ դեռ կը չարունակուին պատերազմական գործողութիւնները փոքրիկ ընդհարումներով այս ու այն տեղ, մանաւանդ ապստամբներուն ու սպանիական զօրքերուն միջև։

Փիլիպպեան կղզիներէն տպստամբութեան գլուխ կանգնած Ակուինալտոը յոյսերի մէջ խաբուած գտնելով ղինք, Ամերիկացիներուն դէմ ալ հակառակութեան ցոյցեր սկսած է անել։

ԱՐՏԱՍՈՒԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Չինաստանի մէջ ապրին անդին ապստամբական շարժումներ սկսած են երևան գալ։ Քուանկ Սիի մէջ ապըստամբապետը սիրապետական մի նոր դերդաստանի հաստատութիւը կը հրապարակէ որուն «Մեծ յառաջդիմութիւն» անունը կուտայ. իր յայտարարութեան մէջ կըսէ թէ պարտաւորուեցաւ զէնքի դիմել որովհետև հիմակուան սիրող դերդաստանը, «Մեծ Մաքուր»ը, տկար է, մանտարինները հարստահարող են և օտարականները սկսած են իրենց մէջ բաժնել չինական երկիրը։

Կըսուի թէ չինական զօրքերը եբնկըն քաղաքը նորէն առեր են ապըստամբներուն ձեռքէն և անոնցմէ 1000 հոգի մեռուցեր են։ Ապստամբութիւնը վերջանալու մօտ է։

ՓԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

ԽՆԱԳՈՂԱԿԱՆ ԳԱՆԶԱՆԱԿ
ԱՓՄԷՆԻԱ ԼՐԱԳՐԻՆ

Ադրիանոպի չրջանի սկզբէն (օգոստոս) բաժնորդ եղած լինել և կանոնին համաձայն իրենց բաժնորդագին 20 ֆրանգը կանխիկ վճարել փոխադրողներին մի դիւրութիւն ուսած լինելու համար, ահա մենք ծանուցանենք «խնայողական գանձանակ ԱՐՄԷՆԻԱ լրագրի»։

Այժմ անգամ երբ մարդ դիւրութիւն ունենայ արծաթի 50 սանթիմնոց մը (10 սենթ ամերիկեան = 50 սթօքհինգ պուլկարական = 50 պանի ռումանական և այլն) մէկ կողմ դնելու, կը ձգէ այդ խնայողական գանձանակի մէջ, ուր ձգուածը ա՛լ անկարելի է որ գուրս հանուի մինչեւ որ Ադրիանոպի բաժնորդագին 20 ֆրանգը (40 հատ 50 սանթիմնոց) մէջը լեցուելով չամբողջանայ։ Այդ ժամանակ միայն կրնայ պարպուիլ, առակի կողմէն կափարիչը գարձնելով. և պարպուելէն յետոյ նորէն կրնայ գացուիլ 20 ֆրանգի մի նոր խնայողութիւն ալ գոյացնելու համար։

Գանձանակը գիւրատար փոքրիկ բան մ՛է որ մինչեւ իսկ դրպանի մէջ կրնայ պահուիլ եթէ ուզուի։ Ձրան չինուած կայ նաեւ քանակապատ մը որ գանձանակին մէջ ձգուած դրամները 5 ֆրանգի հատածին պէս, կը սկսի այնուհետեւ ցոյց տալ թէ մէջի դումարը ո՞ըչափի հատած է։

«Խնայողական գանձանակ»ի գինն է 2 ֆրանգ։ Այդ գումար մեզ վճարողին կը ղրկենք գանձանակին հետ մէկտեղ մի սաացագիր որի վրայ նշանակուած կը լինի գնողի անունն ու հասցէն։ ԵԹԷ ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԱՆՁԸ, առանց ուշանալու ժամանակին բաժնորդ գրուելով Ադրիանոպ լրագրի տարեշրջանի սկզբէն (օգոստոս ամիս), 18 ֆրանգի հետ մէկտեղ յիշեալ սաացագիրը վերադարձնէ Ադրիանոպի խմբագրութեան, ամբողջ մէկ շրջանի բաժնորդագին 20 ֆրանգը վճարած կը համարուի, որով «խնայողական գանձանակ»ը ձրի կը ստայ իրեն։

ՀԱՑ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ (1794–1894) ՅՈՐԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարադարձին առթով 1894 թուականին հրատարակուած այս միաձալ դիրքով և լուսատիպ (phototypique) չքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտոնի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով։ Մէջտեղը դրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն ՔՀՆ. Շմաւոնեանի, պատկերը և բոլորտիքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագիրները, անոնց գրեթէ ամենքի խմբագրապետների պատկերներովը։

Գինն է 4 ֆրանք, ճանապարհածախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարսկաստանի համար 2 ֆրանք և 50 սանթիմ։

***

Գաւէմքեաբեան Հ. Գ. — Պատմութիւն հայ լրագրութեան ի սկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794–1860։ Մէկ լուսատիպ պատկերով։ Գինն է, հանապարհածախքովը մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սանթմ.։

Վերոգրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ դիրքը կարելի է առանալ Արմենիայի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ ղրկելով։

Լոյս տեսաւ
ՐԱՖՖԻ
ՍԱՄՈՒԷԼ
պատմական վէպը
Ա. Բ. Դ. Գիրք
Հեղինակի վերջին պատկերով
Գինն է 7 շիլինգ

Իսկ «Դաւիթ-Բէկ» Հատոր Ա, Բ և Գ. վերջաբանով և «Կայծեր» Հատոր Բ. լիակատար, լոյս ալիք տեսնին ներկայ տարուայ ընթացքում, որոնց բաժանորդագրութիւնը շարունակւում է. երկու գրքի միասին բաժանորդագինն է՝ 10 շիլինգ. իսկ լոյս տեսնելուց յետոյ կարժենան 14 շիլինգ։

Յանկացողները թէ՛ Սամուէլի և թէ՛ Րաֆֆիի միւս երկերի համար, կարող են դիմել այս հասցէին

Mme Raffi
270, Uxbridge Road
Shepherd's Bush,
London W.

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիներին մէջ հաշուուած է նաև ղրկելու փոստի ծախքը։

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registered) ստանալ ուղղները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիլօ) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն։

— ԳԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ. (Յատկապէս պատրաստուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղթականներուն կեանքի, ժամանակի և դրամի խնայողութիւն ընել տալու հարկ եղած դիւրութիւններն ընծայելու համար։) Աշխատասիրեաց Պետրոս Ռ. Թորոսեան. Տպագր. Նիւ Եորք, Էլիաս Խալաւ և ընկ. 1897։ Ամերիկա գնացող Հայերին և կարդալ չգիտցող գանուողներին համար շատ կարևոր գիրք է։ Գինն է 1 ֆրանգ և 25 սանթիմ։

ԷԿԻՆԵԱՆ. Կակաոնք (Բանաստեղծական գրուած մը Հայաստանի վիճակին վրայ). 1890. Տպագր. հեղինակին. Նիւ Եորք։ 30 սանթիմ

Արտօսր Հայաստանի կամ Տեղեկագիր Բալուայ, Քաբքերդու, Զարսանճագի, Ճապաղչուրի և Երզնկայու։ Բաւելուած ըստ խնդրանաց ազգասիրաց «Խիզան գաւառ»։ Աշխատասիրեաց Պօղոս Ծ. վ. Նաթանեան. 2 ֆրանգ։

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՕԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՒՆՈՒԱԾ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐՔԱՑ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՈՑ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացնէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր տպակահուած վարքուբարքով որչա՛փ չարիքներ պատճառ դարձած է և վերջ ի վերջոյ ինք ալ իւր որդուս ձեռքով սպանուած և անհետացած է աշխարհէ։ Գինն է ֆրանգ, (75 սանթիմ)։

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ԵՐԻԱԶԱՆԻ ՊԱՏԵՐԸ

Տաճկական բանութեան նահատակ եղող Խորէն Նարպէյ Լուսինեան Սըբատանի պատկերը ընտիր թղթի վրայ տպուած կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը։ Գինն է 65 սանթիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Ա. ՅԱՐՕՒԹԻՒՆԵԱՆ

ՄԱՐՍԷԼ
Հայերէն տպարան Պ. Ֆորթունատեան
Le Gérant : François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi
Quai du Canal, 9